

POÉSIES BRETONNES

Par le Barde

ÉMILE NICOL

A PLOUARET (C.-D.-N.)

1^{er} RECUEIL

Kanaoueno neve a fentuz

Gret gant ar Barz

TAD AR WIRIONE

(Emile Nicol)

OUZ PLOUARET

KENTA LEVR

PRIX : 0 fr. 70



POÉSIES BRETONNES

Par le Barde

ÉMILE NICOL

A PLOUARET (C.-D.-N.)

1^{er} RECUEIL

Kanaoueno neve a fentuz

Gret gant ar Barz

TAD AR WIRIONE

(Emile Nicol)

OUZ PLOUARET

KENTA LEVR

PRIX : 0 fr. 70



PRÉFACE

Je suis heureux de présenter au public ce petit recueil de poésies et de chansons bretonnes. Il est entièrement l'œuvre d'un breton qui aime passionnément sa petite patrie et qui emploie et emploiera à la servir toute son intelligence et toute son activité. Véritable barde de goût et d'inspiration, l'auteur de ce modeste ouvrage comptera au nombre de ceux qui exaltent les beautés, mais aussi signalent les vices du *Charmant pays d'Armor*. Son unique souci est de défendre la justice et la vérité et sa brochure justifie d'un bout à l'autre le pseudonyme qu'il a choisi. Puissent mes compatriotes profiter des judicieux conseils que leur donne *Tad ar Wirione*. C'est la seule récompense à laquelle il aspire.

P. LE PAGE,
Instituteur en retraite.

Kéravézan, le 14 juin 1910.

Breïziz ma Mignonet

Araog lenn, a kanan ma c'hanaouenou, me o ped kanerrien, kanerezet, da non paz bean re c'háro wit ma zamik levr. Goud mad ran ma c'hurau na meuz ket galloud e neuz ar barzet braz Jaffrenou, Garec, Rolland, mez ma miche bed eun anter deuz skiant Prosper Proux, ar gwellan barz zo bed nem bro, me miche laket o kalonou da dridal, me miche laket ma speret da veuli ma broig Breïz-Izel, vel e neva gred ar barz koz (Fanchic an Huel).

Nan mignonet ne don nemed eun denig dister en kichenn

ar sperejou kaer ze. Méz ma meuz c'hoantaed don da lakad dindan o taoulagad an neubeud kanaouenou meuz gred, kalz c'hanoc'h a gan de oute meur a c'hini vel zon (gad ar zeiz-sant) wit pec'hini moa bed eur vedalen barz er ganadek de wel Luzel en Plouaret, digan barzet Breiz-Izel, zon chasseur koz Ploubet, ar Manac'h koz, pec'hini ve kanet er vro-man barz en oll eurejou.

Kavout refet c'hoaz zoniou muioc'h nevez ag a zo fentuz a gwirion, rak an holl en goar pegement e disprizan ar gevier a pa c'hon bed o kana en Plestin, Loguivy a Gwerliskin ag e war leign Menez Bre, kerkoulz vel en kalz a lec'ho all lec'h meuz bed laked c'houaz, a garm, neuze ar bobl neuz bed klevet ma c'hanaouenou deuz ma badeet (Tad ar Wirione) ag a boe ma holl labouriou ve zinet an c'hano-ze.

Kavout refet c'hoaz, c'houi pere zo bed er skol en Plouaret, ar c'hiad meuz gred dan otro Page pa neuz dilezet ar skoliou, c'houi mignonet e zanto zur mad o koaziou o virvi pa vo digasset d'ec'h ar zonj deuz an hini a neuz sturiet a disket anoc'h a da bec'hini e laromp holl : « Trugare ».

Ma zoniou a ma oll labourio zo skrivet en brezonek Treger a ma meuz klasket en skrivan ar muian possUBL 'vel ma ve laret pep gir, na meuz klasket biskoaz skrivan na laret ne met ar pez zo bed deud nem speret ma c'hunan, ma meuz teurveed ma viche bed fichef din ma c'hanaouenou gant tu all ag ar pez e lenfet er levr-man e eo labouriou « Tad ar Wirione » e c'hunan.

An holl c'hall lenn a kana en pep lec'h ar pez zo skrivet enhan. Pod a plac'h, braz a bian, koz a yoank, rû a gwen, a den na renko plégan e benn.

Ar barzek a viz Even 1910.

TAD AR WIRIONE.

Ma Zon kentan

ZON GAD AR ZEIZ-SANT

War an ton chasse

I

Eun deiz c'hiz da redek ar had
Hag he gant paotret ar Houarhat.
Da bemp heur nim oa contant
O vonet oar hent ar Zeiz-Sant.
Ar chass deuz kad eun tam très mad
Barz hen tal kichen ar groas koat.

DISKAN

Pierre-Marie neuz he lansset
Dao dao N. D. D. chanzz fal paotret,
A vous.... Tra la la tra la la.

II

Poent he dim hasta mont he hent
A peb hini prim de groashent,
Me ha buhon, me Pierre-Marie
Da groashent ar Guervinihy,
Ha me he me pod Gourio
E ha da Groashent Kerloho.

III

Paod Jakett oa skanv mad a droad
Ma c'ha dar red dar groaz koat
A Gouriou a lavare
Autro Brozez chomet aze.
A Nicol neya nec'hamant
A oa ed buhon dar Zeiz-Sant.

IV

Ar chass a zo gwel duet mad
Da vonet prim oar lerc'h ar c'had,
An holl a glew mad anezo
O kerzet trezec Kerloho,
Ag he benn eun neubeud aman
Vo klevet Gourio o tennan.

— 2 —

V

Goude n'euz Gourio tennet
 Ar c'had zalc'h da redek bepred
 A bell er gweler o tremen
 Ag huel mad ganti he fenn
 Mez Tor a zo eur c'hi mad
 Ag a zalc'h stenn war lerc'h ar c'had

VI

An otro Brozec neuz tennett,
 Ar c'had zalc'h da redek bepred,
 Gant c'hast he c'hop da C'hourio.
 « Aman vad, pod, a zo bléo. »
 A Pierre-Marie oa deud a bell
 Pa neva klevet ar brezell.

VII

Nicol c'haloup dre an hentcho
 Peur-zodi ra pa gléo tenno.
 Gwelet neuz en eur dremen
 Tort ar C'halvez ag he berc'hen
 Ar reman na c'hoangn ket armet
 A gant ar c'had heīgn bed ruillet.

VIII

Dek tenn a deuz bed ar chad
 Ag e kerz bepred skanv e zroad,
 Mez Nicol vel mal wé a c'had
 A zigor frank he zaoulagad.
 Dao gant eun tenn neuz he ruillet
 Maro èo ! deud holl da welet.

DISKAN DIWEHAN

Nicol a neuz he lahet,
 Hasted buhon dont da welet
 Rassemblement Tra la la tra la la
 la la la la la la la la.

*Gret o vonet da chasseal da Vourgbriac
 er blos 1900.*

— 3 —

Don mignon kez
ERVOANIG AR MANAC'H
Chaseer koz Ploubezre

I

Ma mignon kez Ervoanig, na neo ket brao koza
 Koulskoude te zo chomet, demeus an dud zerssa
 Da lagad zo bprepred lem, reut ha hiz dre an hent
 Piou rofe did Ervoanig, pemzek a triugent.

II

En toez ar chasseerien, c'hoult breman ar c'hossa
 Dalc'h Mad he meuz da welet, atao ar joaüssa
 Deus da glevet ma c'halon, a vez laouen bepred
 Pa gontis din non c'hoarzin, taolio ker tremenet

III

Chasseeut meump assemblès, en dro da Blouaret
 Eno barz en Bernantec, te o oa bet ganet
 Treujet ha meump koajo bras, parko a lanneier
 E barz ouspenn dek parouz, wit ober on micher

IV

Souezet braz eo an holl dud, larout rent memeuz tra
 Kerzet a rez Ervoanig, vel eun den tregont vloa
 Gant da bejou botou koat, pe gant da votou ler
 Te vez bepred da gentan, biskoaz n'hout manet berr.

V

En pad an deiz a beindeiz, keit ma pad ar chasse
 Te ra brezel dar gedon, den deuz c'heul ma c'harzfe
 Dindan ar réo, an awel, pe ve gleb pe ve zec'h
 Te c'ha a dreuz ar parko, da fuzul war da vrec'h.

VI

Deuz ar gedon peuz lac'het, me a gred meur a gant
 Ewit o friz peuz touchet, tremen da boez 'arc'hant
 Deuz ar glujur peuz bed, eun tam 'tual dez lod
 A war ar c'heveget, c'hoult bepret eur gwel bod.

— 4 —

VII

Pa vi maro Ervoanig, maro mig ma mignon
 Te a vez lienet, gant krec'henn ouz gedon
 Dindan da benn vo laket, eur zach' plu gljuri
 A demdost dez taoulagat, he vo skeudenn da gi.

VIII

O'hoant ha meuz he nemp dlefemp, n'halla ket mui en [nac'h]
 Ewit zevil eur skeudenn d'Ervoanig ar Manac'h
 En lizeriou alaouret, me skrivo er zijenn
 Aman ew kousket en peuch, tad ar chasseerien.

IX

Neuze ewit achui, me a gano Dao-Dao.
 Ar gedon, ar gonifet, danso ar jabadao
 Darn aneze marteze, he no c'hreiz a greno
 Gant aoûn teufez adare, da skeï warn'he tenno.

X

Mès te vevo Ervoanig, betek n'oad a gant vloa
 Ag hon daou pad pell amzer, he kanfomp barz ar joa
 Ar zonig man zo zavet, gant da wir gamalad
 Da bini peuz bet disket, tenna gedon er fad.

Ar c'houezec a viz c'hoerveur 1907.

ZON SKEUDEN LUZEL

en Plouaret

War an ton skotich

I

Breiziz, Breiziz, me meuz o koëlet
 Gant joa vraz eun deiz en Plouaret
 Deud hoc'h deuz dreist ar meneziou braz,
 Darn hall deuz dreist ar morio glas,
 Da c'henori Fanchic an Huel { Diou wech
 Tad koz Kanerrien Breiz-Izel

— 5 —

II

Gwelet meur Barzet tud a skiant,
 Derebet holl, vanke ket unan,
 Deuz Gwened, Leon, Kerne, Tréger
 Da ger Plouaret wit ar gouel ker
 Bezan oa tud a bepsort broio, { Diou wech
 A deuz a bepsort gwiskamancho

III

Da Fanchic an Huel so gred kren
 Eur skeuden vrao en creiz ar blassen
 Er lerc'h mar plije dezan gwechal
 Gwelet an duud yaouanck o tanssal
 Heno oar eur zijen min kaer, kaer { Diou wech
 Ma en arem ar barzie zeder

IV

Na pebeuz henor da vreiz on bro
 Da gavout eur mab douc'h da hano
 Da nerz, da skiant a da speret
 Da ziskamant kerkoulz da yéhet
 Peuz roet deuz bro Breiz an Arvor { Diou wech
 Did da virviken gloar ag ener.

V

Meulet vezoo da c'hano en gwir
 Gant Rolland, ha Jafrenou tal dir
 Gant ar Garec, ha kanerrien hal
 Barz en Breiz-Izel ag en bro C'hall
 Kanet vezoo da rismadello { Diou wech
 Kar beza mangn oar bep muzello

VI

Birviken hêyo gand an awel
 Ar pez a peuz gred arog mervel
 Rak gant ar paour ag ar pinvidik
 Da vrud zo ed dan Amerik
 Ha mim tud Plouaret zo laouen
 O kavout he nom mesk da skeuden { Diou wech

*Gred en Plouaret er bloa 1906, goude ma bed eur
 vedalen wit kana dao-dao.*

Zon Kanticerez ma farouz

War an ton anveet

I

Poent eo kana eun tamic zon
Don don
Rak nem varouz zo eun itron
Don daine
Hanvett gant tud di war ar mez
Vel er bourk Kanticerez
Don don don daine don don.

II

C'hwi dalc'h kantine ar républik
Don don
A lavar paour a pinvidik
Don daine
C'hwi a c'houarn ar pardonio
Kenkous ag ar votadego
Don don don daine don don

III

War o pen vez eur c'hoef tenval
Don don
Chasset beteg anter o tal
Don daine
Mar keret dec'h me lavaro
Kemense gwach o holl gernio
Don don don daine don don

IV

Bemnoz da eur ar c'haouwenet
Don don
A ved tu gwelet o redek
Don daine
Hen tal an tier o chilaou
Gredan ket lavarfent eur gaou
Don don don daine don don

V

Neuze ved klevet vel gwechall
Don don
O hinventi gant o teod fall
Don daine

Kement den ganeg a taper
Chwi zo zur mam goz ar gevier
Don don don daine don don.

VI

Trinka gant absinth pe bomper
Don don
Ze a ya mad deuz o afer
Don daine
Neuze ar babouz a zaillo
Waz wit glao deuz o keno
Don don don daine don don

VII

Neuze den bet neuz he c'hano
Don don
Deuz Fanch c'houi lavar rigolo
Don daine
Erwoan vez ar pitower
A Jean Marie vez feker
Don don don daine don don.

VIII

Eun hall vez ar depute
Don don
Sous prefet vez egile
Don daine
Gwil-Jean vez maer ag pel all
Lavare c'houi gant o teod fall
Don don don daine don don.

IX

An dud fur vez chouantet
Don don
Mar nenket duze vough tapet
Don daine
Huchel refet a greiz kalon
A reman ra din trahizon
Don don don daine don don

X

Tud war ar mez ag ortrone
Don don
Gante tout c'hoch lest a geste
Don daine

Laret rheont a voez huel
Eo poent donet do tilezel
 Don don don daine don don

XI

De wel ar republik Itron
 Don don
Vefet laket war ar balcon
 Don daine
C'henou neuze c'halfet kanan
Pa ved en plass Mari-Anan.
 Don don don daine don don.

XII

Nim a deuyo holl a genn
 Don don
Ken a vo karget ar blassen
 Don daine
Da rentan henor dan itron
A zo dispar war ar balcon
 Don don don daine don don

XIII

Pa pezo koachett o kernio
 Don don
Gant eun neubeudig drapoïo
 Don daine
Neuze he kanfomp assemblèz
En ho c'henor ar Marseillès
 Don don don daine don don.

XIV

Den bet na glefe non fachan
 Don don
O klevet kanan ar zon-man
 Don daine
Zo gret gant eur pod new ket trist
En tall an dol o c'hevan jist
 Don don don daine don don

Gred dan Itron de wel ar Républik 1905 goude bean
divergonted ganti en kreiz plassen ar bourg
dirak an holl.

MALARJE EN BREIZ

Ton l'Internationale

I

Gwelet meuz aliez gwech all
Ia e war holl dachennou Breiz,
Ar yoankizo tont da dansal,
Ma c'halonig zaille nem c'hreiz,
Ar zoner diwar he varikenn,
On lake da rei koat dan danz,
Chetu nim o larda an obadenn
Danso kaëroc'h wa ket en Franz.

II

Breiz-Izel zo bed beteg breman
Ar c'hentan dimeuz ar broio,
Dalc'h mad da zansal a da ganan,
Barz en pep lec'h er pardonnio.
Da c'houlse eur pod koant didrabil,
O ma gwie kanan a dansal,
A re bepred eur vestrez bep sul,
Lakat ar merc'het da dridal.

III

Pa nemp gave bep blos zul ar lard,
A viche bec'h gant kals a joa.
Diwar ar maez dueu paotred stard
Da welet dic'hougan ar oa.
Eur plac'h koant a viche rouanez,
Eun all ganti plac'h aenor.
Er bourko kaëran da levenez,
Tro viche malarje digor.

IV

Pa oant bed nom gavet pod yaouank
En mesk ma holl gamarado
Ma daoulagat a zigore frank,
Da zellad deuz ar merchejo.
Raktal e kerchomp pep a c'hini,
A tro dan danz war ar blenenn
Ma holl oad a zantenn o virvi
Krog en dornig plac'h an ti gwenn.

V

Da c'houlse oa ket kals anveet,
An danz zo hirie peg a peg.

— 10 —

Mim a lare entrezomp paotred,
Penoz ar stumo-ze oa c'heg.
An danz tro ag an derobe-la
Vel ve gred hen Kerneo breman,
Wa ebato ker deuz brawa
Alas ! kollet c'heint a gredan.

VI

Na welan ken ar yaouankizo
Kerzet vel gwechall pod gant plac'h.
Wit ma n'oc'h ket holl maro,
Moc'h holl kousket den n'hall en nac'h
Na peuz ken nan ar memeuz erder,
Ar memeuz goad no koazio.
Ma renkan laret en eur gir ber :
Ret ken tam enor do tado.

DISKAN BEP STROPP

Welan ken en Breiz-Izel
Ne blec'h yaouankizo, } Diou
Karzet ew gant an awel } wech
Malarje a danso.

Gret deiz zul ar lard en 1907.

AR YAOUANKIZO KOZ

I

Doue neuz bed lavaret, 'pen kentan he lezen,
Dan dudo komer pried, dre holl 'dan ar goabrenn.
'Hini niche ket kavet o nan pried a bed
Biken dor e varados, witan vo digoret.

II

Breman vo gret eur lezenn, barz on bro ger ar Franz
Wit haessa donett a benn, o gwelan tra michanz,
An bud vont ket dimizet, renko paean o gle,
Kenkouls potred a merc'het, dar re zaw bugale.

III

C'hwi a baeo truajo, bed laouen pe ved drouk,
Dan tado ar famillio, man ar bec'h war o chouk.
An dra-ze a zo dleet, a boe pell amzer zo
Ar lezen a vo meulet gant tado a mamo.

— 11 —

IV

Wit o këlo, koz lern koz, ar bed c'heffe da fall,
En koste an anter noz, kerkouls ag en bro C'hall,
Petric a heuz goneet, kaje mann zur netra
O c'hober goab ouz merc'het, na peuz ti da loja.

V

An dud a zo dimeet, chomet hep bugale,
Ar lezen a deuz laret, penoz baëfont ive.
Dar reze vo c'hezetoc'h, na c'hallfont ket en nac'h
Pëa eun tamik muioc'h, koulz ar pod ag ar plac'h.

VI

Ar re ven ket dimezet, deuz digare bep sort,
Unan a vo re noajet, eben a vezor tort,
Eun all a vo everez, eben vo paour da vad,
Eun all a vo intanvez, eben oa zod he zad.

VII (d'ar Merc'het)

A c'hwi ta, merc'hejo koz, na peuz bed ar c'hraz,
Da gavet, ker 'peuz gortoz, na pep a damik goaz,
Ouzoc'h dalc'h-mad mo true, ed oc'h da seurezet,
Trist a eo bed ho puez, foëi a mez d'ar baotred.

VIII

C'hwi c'heuz laret kenavo, breman dar yaouankiz,
Kenavo d'ar pardonio, wit chomm barz an iliz.
Koulskoude mar na deufe, c'hoaz eur c'hoz infanv koz
Astennfe dec'h o pue, ag en deiz ag en noz.

IX

Tud yaouank, mar nam c'hredet, na c'hortofet ket pell
Dimezet holl ag abred, wit honor Breiz-Izel,
Evruruz c'hwi a vevo, an eil gant egile,
Ag ar Franz o pinigo, pa po paëet ho dle.

ZON KANADEK SKEUDEN LUZEL

An daou a viz Gouengolo 1908

Don mignon Fanchic AR C'HUZIAT.

DISKAN (*ton Sambre-et-Meuse*)

AR C'HLAERRON

Ia te pod braz, te ew ar goaz,
Da gānan vez da gentan
E barz er vro, c'hoaz in otro
Meulomp-ta da c'hano.

I

En bourg Plouaret, me meuz da welet
De woël Luzel, a voez huel
Zon ar loayo koat, Fanchic ar C'huziad
Pa e c'hanet, mesk ar gwir vretonet.

II

Dan otrone, te neuze gane
Ar barzet hall, oa ho c'hortoz gant mall
Laret reont holl a boez ho fenn
Viche dide, ar c'henetan medalen.

III

Ar pris kentan, neuze a peuz bed
Roiland ne oa ne met an eilved
Nicol dalc'h mad gant he voez roït
C'hwit kanan dao-dao, ne oa med an drived.

IV

En yez hon bro, Breiz-Izel, nimp a gano
Tro ma vemp hen buez, refomp zoniou nevez
E vel gwechall ar barzet koz hon zado
Wit d'a c'henori Breiz, kanen leiz o geno.

V

Hon bugale, gano ive
E barz er vro vel gwechall o zado
Da rum da rum, ag en pep stum
Pep-tu tro zro, an holl galono a drido
Ia a drido

An dek a viz Ebrel 1907.

DAOU DEVEZ C'HENT C'HOUARN

Ton an Durzunel

Wit pa c'hon galvet da zoudart, en tro pad daou denez
A vezd laouen ma c'halon, gant paotred ma blavez
Gant lorc'h e kerfomp stard, hoaz eur vech potred koz
Plijadur vo da nem welet ; Rak-se ta mil benoz

Bean zo breman ugent vloa, a boe a mam tennet
A meur a c'hini a chanomp, en douar zo kousket
Neubeudig zo manet, zavo o fenn huel
Da difenn bepred douar Trans, a dreist holl Breiz Izel.

Gouarnamant ar Républik, deuz c'hirie on galwet
Da diwal an hencho c'houarn, Barz en on bro garet
Deomp a galon vad, da zerviji on bro
Vel a neva bet gred gwechall, eur loden on zado

Kerzomp holl da c'har Plouaret, war on choueur bisac'h
E bars lakaomp on bevanz, vel pep soudart n'he zac'h
E vel pa ve brezel, a refomp on never
Dar penn kentan me a grog, lardan ma botou laër

Merket mad ew en skritur glaz, barz en traou ar paper
Diwal ouz a gwel evaj, o lakfe re dister
Velken on c'harz trinka, gant jist ken mad an vro
Ze vo re stard dar botred vraz, nim so kamarado

Mim a zo gwel botred fentuz, gant on guiskamancho
Béan meomp dillajo Gwen, a kos kasketteno
Gant se pep a fuzul, pep a damig zabrenn
Da diwoal an hencho c'houarn, Red ew bean laouen

Deud da welet a c'hanomp, o c'hober on micher
O na meum ken e vel gwechall nan a mèmeuz erder
Vel a zo ugent vloa, pa wamnimp partiet
Rak breman gant a labourio, kalz c'hanomp zo pleget.

Karzomp c'hoaz pep a chopinad, bleun avalo a zo
C'homan ew an gwech divec'hant, da dougen an armo
Tro ma vemp en bue, a vefomp mignonnet
Er c'hlass c'hoec'h a pevar ugent, bepret a zo gwerset.

Me lavaro dar mesto braz, on sklapit er bloto
Nim a meump breman bugale, c'henvel ouz o zado
Ag en kreiz an taran, ziwaz ma ve Brezel
Wit difenn Breiz a Franz, holl a wifomp mervel.

2 Mai 1908.

YANIG FALLA

Ton : un jour Maître Corbeau

Laket meuz nem speret, rima eun tamig zon
Da yan Falla bemde, ag ive de itron
Zo barz er vroman, bemde o klaske uo
Gant o gwertur vian, kerzet dre an hencho

Yanig gar ar butun, dreist kement tra er vro
Rak hep ar louzo ze, tam labour na reiyo
Pa vank dean butun, Yanig ve ken nec'het
Ken a gredan wicho, ve troed e speret

Na neuz pel-amzer, oa trubuillet ar pod
Na daebez na zouben, na patatès, na yod
He zaoulagad mès e ben, deiz se oa dislonket
Ma larjem holl tro zro, Yanig zo peur zodet.

Hen deiz-se oa pod son, ti ar sain charen ed
Hep butun oa gwel glanv, drouk neuz deuz he bried
Kai en her da noz, ma ve ket a vutun
A c'halo ar vowed, kerzet trezec ar Rhun

Chetu kasset ar plac'h, diskabel dierc'henn
Yanig zo barz er ger, dalc'hmad skrapad he benn
C'hir a gav an amzer, pec'hi braz ra ar pod
Pa oa manket Kato, a dar butun karot.

Pa nem gavez Lino, er Rhun oa anter noz
An holl a oa kousket, Yanig renko gortoz
Ma renk moned da Lann, a c'hasta buon c'hoaz
Mar teu da ger c'hep butun, a devo fest ar vaz.

Er Lann ti ar butun a zo tud a fesson
Ma saw a mestr rakkdal, da serviji 'tron
Deud a ew prim da ger, c'hep doan dirak netra
Sel aze did butun breman Yanig Falla.

DISKAN

Yanig Falla Tra la la
Zo plom neza Tra la la
Zo plom neza Tra la la la la.

Yanig a gousk gwell vad, e cheg e ne c'henno
He bried zo gwel glanv, true meuz ouz Lino
Ag a benn ar heure, pa oa galoupe re
Oa eur buguel muic'h, gante e no gwele.

*En Plouaret an deiz kentan a viz Maë mil nao
c'chant nao.*

Kanouen ar Barz

Ton Broaduz Breiz

I

Tal eur menez bian, me zo bet diwanet,
Barz neur vroig zeder demdost da Blouaret.
Eno me ma zantet wit ar wech kentan
Ma c'halon nom c'hereiz o toman.

DISKAN

O menez koant er vro ar muian huel
Diwarnhout a weler paroujo Breiz-Izel,
Tal da gichen karfen mervel.

II

Dalc'h mad bep sul vintin pa zaven deuz ma gwele
Prim war an dossenig, non ganan me bigne
A dreuz an ed er parko, me gerze dre ar c'hlizenz,
Vel eostig me oa laouen.

III

Enzo eun derwen, lec'h ma plije din krapet
Wit gwelet ti ma dousig, a ma muian karet
O ia ma maestres a wa koant, vel ar c'haeran stereden
Liou ar furnez 'barz n'he c'herc'hen.

IV

A c'hane me glewe, ar messaerien o kanan
Zoniou koz on zadô, en yez kaer ar vro man
Gant o moejou ken tener, kouls potred ar merc'het
Aliez meuz o chilaouet

V

Mesk bleuio ar menez, me gane yé a skiltruz
Kanoueno ken zeder, gant eur galon joauz
Wit ma gleoje Marie-Yvon, gant an awel ye ma mouez
Pegen laouen oa ma maestres

VI

Me a garie ive, zellet ouz kaerder ma bro
Gwelet an ed melen, a yeod glaz er prajo
A klewet an angeluz, o son bep mitin mad
Klewet chass red war lerc'h ar c'had

ZON YOURK GWE TRÉGROM

I

Vit ar bloa eun deiz beure mad
don don
Ma gwelet potred ar Warc'had
don daine
Barz en Tregrom o chasseal
don daine don don
Ma c'halon na re met tridal
don don don daine don don.

II

Darn a zo deud deuz a bel bro
don don
Unan oa Trémel e c'hano
don daine
Ag gantan nemp gave pod Pierr
don daine don don
Pini dezan a zo breur kaer
don don don daine don don.

III

Pod 'braz ar Guen, pod ar Morvan
don don
A oa gant potred kerlamant
don daine
Gourio, ar Guyastrenet
don daine don don
Gwill ar C'hlec'h a gloz an dekved
don don don daine donn.

IV

Setu kroget ar chasse vraz
don don
A sort na neuz ket bet biskoaz
don daine
Furchel 'reont lann a parko
don daine don don
Darn hall a glaske ar parko
don don don daine don don don.

V

Barz en tal kichen koat ar wern
don don

E karzez deuz eur voujen spern
don daine
Eur yourk gwe skany mad a droad
don daine don don
C'hep kad amzer da non lipad
don don don daine don don.

VI

Ar chass zo potred a faësson
don don
Da gentan dalc'h mad ve Kléron
don daine
Neuz dalc'hett da zon ar meuzik
don daine don don
A warlerc'h ar paour kez gavrik
don don don daine don don.

VII

Ar botred gomer eur gwell reuz
don don
O c'haloupet an hencho treuz
don daine
Prestig goude pod ar Morvan
don daine don don
Neuz digoret ar c'henta tan
don don don daine don don.

VIII

Gloazet eo bed ar louën gwé
don don
Plom a zo ed n'he fenn a dre
don daine
Rak er lec'h zo manet bléo
don daine don don
Wa kavet goude an tenno
don don don daine don don.

IX

Pod Pierre a gerz en fonz ar zan
don don
Barz en eur braden c'hir a moan
don daine
Neuz gwelet ter gwech an eyez
don daine don don
He galon a zaille n'he greiz
don don don daine don don.

X

Mar biche dezan tostaëd
don don
Prestig e maro diche bed
don daine
En koat ar Marec tri blos so
don daine don don
Neuz laket ter c'havr dar maro
don don don daine don.

XI

Mez en dro-man vo ket e dro
don don
Yan ar Bourdonnec en lac'ho
don daine
Er c'hoat bian bord ar bradenn
don daine don don
Warni neuz skoet eur gwell denn
don don don daine don.

XII

An yourk gwe skoet da vervel
don don
A wele evel eur bugel
don daine
Pod braz ar Guen neuz e staget
don daine don don
Deuz eur ween vit bean goadet
don don don daine don.

XIII

Pod Pierre bepred deuz ar vicher
don don
Rakdal a neuz gred e giger
don daine
Prestig goude oa gred an tol
don daine don don
Oa kasset kelo da Nicol
don don don daine don.

XIV

Fanch Gab so koueed barz an dour
don don
Bede zant Huber d'he zikour
don daine
Laret neuz en Brezonek
don daine don don
Niche ar zant e bemp gwenek
don don don daine don.

XV

Meulomp Yanig ar Bourdonnec
don don
Neuz lac'hett daou loën talvoudek
don daine
Nankoafomp ked e vreur gabig
don daine don don
Neuz lac'hett ive eur c'harvrig
don don don daïñe don don

XVI

Diwalet pe kollet ar vrud
don don
Potred ar C'houarc'had mesk an dud
don daine
Kar potred Trégrom a gredan
don daine don don
Eo ar mestro barz er vro-man
don don don daine don don

*Gred dom mignonned potred ar C'houarc'had a
potred Trégrom en Miz kerzu 1907.*

DISPUT ENTRE JAKEZ A PIPI

Pipi, gred e zervich a zo deut d'ean zorc'hen
Da voned hep dale d'ober eun tamik pourmen
Tapout'ra war e chouk e zillad kaer a vreizad
Kwitad e ra breudeur, e'hoarezet, mam ha tad.

Setu skampet ar potr, leun a vue, a iec'het
Ewit mont d'ar gér vraz da ziski eun tam gallek
Ponner braz e galon, pa 'ch'eo en eum gad eno
Gleo ken med « sal breton » nemet « Bougre de Mahot ».

Neuz forz pegen poagnuz e vo gonik ar vue
Labouret stard dalc'h-mad en noz kerkoulz hag en de,
Tost ha piz 'vel eur prenv ha netra na c'honeo
Arc'hant 'renko bepred dispign 'leiz e c'hodello.

'Benn eun neubeud blaio, pa zistro d'he vro vihan
Skrivet 'neuz da Jakez, e vignon mad, er gis-man
Disul me an emm gavo, bez eta ouz ma gortoz,
Me 'charuo eo gar en treign pemb eur deuz an noz.

Jakez 'gerz d'al lec'h-ze a benn an eur 'oa laret
Dimeuz an treign, Pipi e vignon, 'zo diskennet
En eur laret en galleg e oa gwell boagnuz bevan
Ha trezeg egile e kerz 'vit en briatan.

Ar pez en euz kâd drol gantan e vignon Jakez
E c'h'eo gwelet Pipi na oa ket evit paouez
Da gomz outan bepered ha dalc'hmad ar galleg
Hag tri blos arog na ouie 'med brezonned.

JAKEZ a gomz

Daoust a te 'ouifez ken komz en yez da dado
Ar yez, eme Jakez, e komzez pa oaz er vro
Komz din-me er yez-ze ze zo meurbred talvoudeg
Kloz rakdal da c'henno gant yez Paris, ar galleg.

PIPI

Gwir eo, mez ar galleg da gomz e zo ezetoc'h
Me en goar breman, ha c'hoaz 'karfenn en disk muioc'h
M'ar kerez ma c'hredi ha donet dar broio pell
Te a gomzo galleg kerkoulz ha yez Breiz-Izel.

JAKEZ

Biken, nan, nan, biken ! klevet mad 'rez te Pipi
'Barz ar sort broio-ze me n'in evit serviji
Me 'gar ma bro, he yez, he stum, he gizio
C'hoant em euz da vevan 'lec'h eo kousket on zado

PIPI

An dra-ze e zo gwir, mez m'ar kerez koulskoude
Dont ganin da Baris, evurusoc'h 'vi bemde,
Eno 'weler treo kaer ha kalz a dud a skiant
Al labourio 've skanv ha peet kalz a arc'hant.

JAKEZ

Lavar d'in-me hag hen ez peuz troket da vicher
Me gred penoz 'teuz c'hoant da vean liver
Gouzout e rez gwell vrao gevier d'in dont da bentan
En Paris 'vel 'lec'h all na ve arc'hant hep poagnan.

PIPI

Eno Jakez, raktal te a vefe eun otro
Eno e ver laouen, e ver evuruz tro zro.
Prestig goude 'veldon 'ch'ankouefez da Vreiz-Izel,
He yez, he stum hag oll ec'h efe gant an avel

JAKEZ

Ouz da glevet, Pipi, en Paris 'n'eum gaver mad
Eno marfad pep den e ve laouen ouz e stad

Darn' meuz klevet o laret defe nemed dienez
N'euz 'met-out evuruz, n'eo ket gwir 'ta Pipi gez.

PIPI

Da gentan eveldout me sonje hag a lare
Mez breman 'c'hon troet rag biskoaz en em bue
N'em euz evel eno bet c'hoariet ar jeu gaer
Ar pez na ri biken m'ar chomez 'vel eur fanch koer.

JAKEZ

Micher fanch koera zo er vro er dro-man ouz ar c'hentan
Kalz a dud deuz Paris 'garfe eveldomp bevan
Mez eur wech' vet kerzet, skampel du-ze er mez ar vro
Well e ve d'ac'h kreünvi evit kât hent an distro.

PIPI

Petra 'gavez a vad ebarz da vroïk vihan
Lec'h neuz' med tud dister, neubeud a dud a skian
Med bara, krampoez, patatez ha iod ed tu
Lec'h neuz 'med paourente, glac'har, trubuilh a bep tu.

JAKEZ

Klew'ta, Pipi : n'euz ket evel eun tamik iod tom
Patatez a krampoez da derc'hel eun den 'n e blom
Gant debach a sort-ze 'ver kalz welloc'h fesonnet
Muic'h e ve a nerz ha kalz muic'h a iec'hed.

PIPI

Nin dalc'mad en Bro C'hall arog dibri hon frejo
E ia en eur c'"hafé, lec'h 've bep sort evajo
Ha te hag ar re all ebarz en o pro vreiz
Na pe evit evan 'med lez ha dour a leiz.

JAKEZ

En dro-man 'fad Pipi, lavarez ar wirione
Neuz 'med stum an evan war dud ar c'herio fall-ze
O beg 've liou al li gwin ha ru e ve beg o fri
Me gred 'c'hoch' oll everien, tud prest da beur zodi.

PIPI

Mez koulskoude, Jakez, n'hallez ket laret muic'h
Ebarz a c'herio-ze e ve an dud kalz koantoc'h
Ar merc'ched, gwisket kaer, e ve stumet deuz ar c'hiz
Ar botred en otro en em wisk gant dillad skiz.

JAKEZ

M'ar bec'h eno faro, gant eur chupen vraz war le
Nin ebarz ar vro-man 'm'eump dillad iskiz ive

Bemde da labourat boto koat ha gamacho
Ar sort e tougez te n'an euz ket tri blos-zo.

PIPI

An amzer 'ze 'man ken me 'zo ét er mez a gwer
Dougen 'ran manego breman, pa ran ma micher
Pa ven war ma gwetur, krog n'em skourjé i hu kokot
Deuz breman da Baris, Jakez, ma n'out ket eur zot.

JAKEZ

Da Baris ! da dastum a leiz a c'hlevejo braz !
Ha pa deuin dar ger ma zud ouzin 'vo waz !
Nag a den 'meuz gwelet o tizrei, breign o c'halon
Gant bep sort lousson, ha ze en meur a fesson.

PIPI

Gwelet e ran Jakez, te na ni biken neb lec'h
Nan out ket eveldon me 'n em gav mad en pep lec'h
Mez en bro Breiz-Izel en keit 'vin war ar bed
Deuin biken da chom 'keit ma pado iec'het.

JAKEZ

Pa pezo en Paris daspugnet klevejo louz
Chom, m'ar plij d'id, eno da wellaad peu'h a didrouz
Na dueuz ket aman da labean Breiz-Izel.
Lec'h n'euz nemed tud glan a kalono uhel.

PIPI

Ma c'halon 'z peuz beuet, Jakez o ma gwir vignon
Deuz Breiz 'teuz laret din komzo deut deuz da galon
Ia, ar vro-man bepred 'zo eur vro dreist-oll dispar
Pegen evruz, breman 'en em gavan war an douar.

JAKEZ

Kanomp-ta ma mignon Pipi, enenor d'hon broik Breiz
Kanomp dei en peb stum ha meulomp anei a leiz
Er vro 'lec'h out bed ganet c'hou adare en em gâd
Ar bugel bed kollet 'zo adare eur Breizad.

Miz du 1908.

DISPLEG

Kimiad dan Otro PAGE ma mest skol koz

Non unanet omp aman eur loden vian deuz ar
vugale a zo bed gwechall ganech' er skol, mez n'ag a
bed zo duont en pel-bro ag a garje bean aman nem
mesk wit kemer lod deuz ar c'himiad reont dec'h ;
karget deuz hanon da laret wite eun neubeud giriou
ag a rin ma never pe da benn.

Eur loden hanomp deuz dalc'hett sonj mad a boe an
deiz ma wac'h nemp gavet nem mesk ; da c'houlse
c'houi oa c'hoaz yoank, na poa ket ugant vloa, hanta
c'houi oa galvet vit ren skol gaer Plouaret en pad
pemp blos a trêgont.

A boe nag a chanchamant, kar nimp holl deuz ar
barouz, darn ouz lec'h all a zo bed sturriet a disket
ganech' , nimp ag om bugale ; kar witoo'h ma wac'h
yoank wit o toliou c'haëssa e poa skoet toliou mest,
en Sant-Briec ag en lec'h all deuz a bep-tu a digassec'h
ganech' ar llore gant on c'hamarado.

Neuze mamp holl komprenet pegen braz oa o
kallout a pegement a boan a gemerec'h bemde wit on
laket da arriout er penn kentan. Na peuz ket kollet o
poan, rak piou veldoc'h c'halle laret : me meuz gred
ma never. Ar, reze ne mangn ket stang.

Sellet breman ouz o labour a bed joauz. Sellet war
vor ar vartolodet, war douar barz en diskadurez ag e
barz ar micheriou, holl kemen neuz c'heuilliet o
kentelliou a deuz kavet pêadra da c'honid dizam o bue
non laret c'hep mez en pep bro oangn deuz skol
Plouaret. Deuz ar bevien c'houi re otone, ia wit ar
bevien disprizet a dilezet, wit a reze poa eur garante
dispar, bemde gante c'houi laboure stard noz-de,
memeuz laket rec'h kalz a boan, laket rec'h deuz ho
c'harc'hant, wite c'houi oa eur gwir dad, dec'h enor a
meulodi.

Gouda an holl vad peuz gred widomp c'houi na peuz
biskoaz klasket enoriou, c'houi a peuz gred atao ar
vad en kuz, o labour a lugerne a c'houi glaske an
develijenn, gen zo bed gouveed gant o cheffo a rakdal
c'hoc'h bed zavet er penn kentan kar didan o sempla-
turez oa kuzet eur galon vraz, leal a gwirion, ma
c'hoc'h bed karet a meulet gant o kenvreudeur mestro
a mestrezet skol. Nim ive o pugale, n'ho c'hankoafomp
biken a dre holl nimp o karlo ag o respeto.

Breman goude eur vuez c'heuillet ken mad, ken evn a ken rez a finis et o teio er lech eo bed marvet on mignon ken karet, on maer koz, Benjamin an Huel, pini veldoc'h lare dimp karout on bro a karout ar republik, eno vo dousoch dec'h koza pa welfet bep paz labourio o mignon, a nim c'heio gwech a gwech all da gonta dec'h on joausted pe on foangniou a da c'houlen bepred kuzul ouz o sklerijen.

Goulenomp non achui mar teurveo dan holl vestro skol ar vro-man o komer wit milizour a neuze veldoc'h voughn seder pa c'haruo devez an diskuiz pa welfongn ar yoankiz devo kresket n'ho c'hichen o vale dre ar bed, a larlong, ar reze eo om bugale, nim meump o renet, nim meump o disket, a benoz dei war ou roujou deuz kerzet, a neuze veldoc'h a diskuisfong en peu'ch en tal o lore.

Kanaouen Nevez war sujet ar Votadek

War ton : Kimiad ar zoudart yaouank pe Fanch koz
Pe war ton : Ar falz Bromesse

1

Setu bed ar votadek, ar hobl a neuz komzet
An Even ag ar markiz, war ar reng zo chomet
A breman vo goueed, an heiz deuz a viz Maë
Pini deuz an daou otro, a vezou depute.

2

Bepred an otro Soisbault, deuz a ger Lanhuan
Kerkoulz an otro Even, zo vel dec'h daou vignon
An eil kever egile, deuz diskwelet dim sklaer
A renko zur ar markiz, paka e stal en-berr.

3

O pa eo digweed, da Even d'herc'h pen
An otro Soisbault vitan, a nim holl a vandenn
Na wit c'haëssa mar galomp, douari ar markiz
Vel breudeur e labourfomp, Even c'hei da Bariz.

4

Deuz ar Republikanet, zo muioc'h barz er vro
Goneed deuz'spenn mil mouez, war markiz Rosambo
An eil gwech e vongn krenvoc'h voket stard ar brezel
Ag Even vo depute, kanomp a vquez huel.

5

Arök mont da c'had voti, me o ped mignonnet
Na d'ober eur zel gâro, dan amzer tremen
Gwechall barz en Breiz-Izel, an holl dud oa paour dû
En dro man zo chanchamant, aboé ren an tu rû.

6

Ar labourerien douar, a deuz dalc'hett sonj mad
Kerkoulz an dud a vicher, tud ari barz en noad,
O na pegen braz kernez, wa er vro da c'houlse,
Dalc'h mad war an dud dister, pa rene ar roue.

7

An amzer a ren breman, man zur mad ar c'hontrel
Rag an holl zo pinvidik, war douar Breiz-Izel.
Kalz c'hanomp'gerz en gwertur, lod all en bicyclett,
Bateg ar gemenerrien, koulz potred a merc'hett.

8

Ar markiz a neuz c'huchett, meur a wech barz er gam
Ma renje evel gwechall, ar roue newe flam,
Red eo ma ve diodet, pe kolled e skiant
Ben laret a sort komzo, na dar gouarnamant.

9

Ar Republik so o ren, boe daou ugent vloa so,
Kalz krenvoc'h e eo breman wit n'amzer on zado.
Petric a dalvez dimeump, obér brezel deizi
Aboe c'homph war an douar, meump gwelet nemeti

10

O ia dan dewejerien, na grass d'ar Republik
Ez eo bed kresket o faë, despet dar pinvidik,
Holl a meump en bro gaer Franz skolio mad a gwirion
A gant eun tam diskamant ve muioch'a galon.

11

Meump ket gwelet ar markiz, aboe pevar blosso,
Mez breman eo dispaket, en meur a baroujo,
Na wit c'haëssa adarre, gant e gomzo flemmuz
Wit tapout c'hoaz on moejo, ez eo deud deuz e guz.

12

Kavout reio an otro, en kalz a baroujo,
Gwel-dud ve goneed, ben ar votadego.
Bepred dan dud pinvidik, sklapo arc'hant ag aour,
Ia velse neuz goneed, ar markiz Roz-ar-baour.

13

Breman dezan ni laro, bepred huel on penn
 Na nomp ket ken da werza, en bloto moch'a gren
 Nag ewit aour na arc'hant, potred stard nim vezo,
 Dar gwir Republikanet, e rofomp on moejo.

14

En dro-man larfomp dezan, dic'haned ma mignon
 C'hoant meump da vea rened, ia gant eur gwir vreton
 Kar en omp bro Breiz-lzel, zo c'hoaz tud talvoudek
 Ag a gomz yez on zado, c'hep mez ar brezonek.

15

An otro Even vo zur, e wit an dud a boan
 Ag a rei e holl bossup, da souten're vian
 Ia mar keromp en dro-man, nim reio labour vad
 A klasfomp da depute, Even ar C'houarc'had.

16

War zav-ta potred ma bro, mar karomp bean krenv
 Derc'hel da c'heuil ar progrès, nan biken war a drenv
 Neuze nim a lugerno, zeder dirag ar bobl
 Beomp Republianked, dan traou kement so nobl.

Aux urnes citoyens
 Votons pour Pierre Even
 Chantons plus haut
 Et que nos voix terrassent Rosambo.

25 a viz Ebrel 1910.

TRIOMPHE

Kanaouen goude ar Votadek, dan Otto EVEN



Ton : *Bro goz ma zado*, chant National Breton

Setu achi ar brezell, Trec'hett eo bed an tu gwen
 Beomp breman seder, dre holl en pep tachenn
 A kanomp a greiz kalon, enor dar républik
 Braz a bian paour a pinvidik.

DISKAN

Da dud on bro, en dro man trugare
 Rosambo zo en traon, hag Even so depute
 Gloar da bobl Breiz Izel c'hirie.

Ker deuz bed an noblaz, gant gevier 'koz kojou
 Mez n'halloñ ken c'hirie, skourma dim om zéodo
 Rak er vro eo brudet, zur gant ar yoankiz
 Maro an diwec'hant marquiz.

Me glëw kle-ier Lanvellec, o son kanvo barz en tour
 Pa eo kouët oc'hotro, 'vit biken barz en dour
 C'huchomp krenv a hoez penn a dalc'homp da non
 Kanomp seder al libera. [starda

Keit ma santfomp bemde, nom goaziou o virvi
 Bepred goad on zado, d'alc'h fomp c'hoaz da voti
 Vel 'republikanet, potred stard nim vezo
 No bez e lampo on zado

TAD AR WIRIONE.



GWENGAMP

Moullet gant Toullec ha GEFFROY

